

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

36E JAARGANG

WOENSDAG 21 FEBRUARI 1951

No. 1762

COMMISSIE VAN REDACTIE

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)
Redacteur-Secretaris: A. de Wit.*

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen;
R. Vandeputte; F. Versichelen.*

De aandacht van de lezers wordt gevestigd op het bericht op blz. 142.

INHOUD

	Blz.
Bewapening en fiscale politiek in de Verenigde Staten	144
Woonruimteverdeling door <i>J. A. F. Roelen</i> ..	146
De vrachtenmarkt in 1950 door <i>C. Vermey</i> ..	148
De moeilijkheden in het visserijbedrijf door <i>A. G. Ligthart</i>	150
Onredelijke merkenbehandeling door <i>Dr C. Schouten</i>	152
Mededelingen voor economen	154
Geld- en kapitaalmarkt	154
Grafieken:	
Groothandelsprijzen van enige goederen in de Verenigde Staten	155
Statistieken:	
Bankstaten	155
De kolenpositie van België	155
Inleggingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas in België	155
Werkloosheid in België	155
Stand van 's Rijks Kas	156

Dezer dagen

bleef het bij vragen. Door onverhoopte weigeringen werden de Nederlandse kabinetformateurs verslagen, zodat men het optreden van een kabinet heeft moeten verdagen. Sommigen zien hierin een reden tot klachten, omdat de beslissingen geen uitstel kunnen verdragen. Voor anderen kan de keuze van de nieuwe formateur juist deze bezorgdheid verjagen, omdat zij thans beslissingen verwachten. Hoe dan ook, de balans der Nederlandse politiek moet kennelijk op een goudschaaltje worden gewogen. Zoals bekend: „Wordt eikenschors bij 't pond gewogen, men weegt kaneel bij 't lood”.

In Groot-Brittannië werd een vraagteken weggestreept. De als meest netelige beschouwde van de vier opeenvolgende moties van wantrouwen kwam het Britse kabinet te boven. De vijfde ligt reeds gereed, ditmaal over de mislukking van het aardnotenplan, door de Regering kortgeleden openlijk erkend. Het schild van de Britse premier zit vol pijlen, zoals een werpschijf met de in Engeland zo geliefde „darts”, maar zijn Regering is niet getroffen.

Zij het ook dat de leider zich moet voelen als Ajax op het moment, dat de uitvallende Trojanen de schepen der Grieken bereikten. Dit te meer, daar twee zijner paladijnen, Stafford Cripps en Bevin, als invaliden moeten toezien, staaffers eens de schrandere Odysseus en de onstuimige Diomedes.

Maar „Vesting Day”, de dag van het overnemen van de ijzer- en staalindustrie door de Staat heeft — 15 Februari — doorgang gevonden. Zoals de ijzer- en staalindustrie gaan voorlopig ook de stakingen in verschillende bedrijfstakken, zoals bij de genationaliseerde spoorwegen, gewoon door, evenals de kalme stijging van de index van de kosten van levensonderhoud. Het is alles zo logisch als het betoog van de Minister van Economische Zaken en Financiën, Gaitskell, die aantoonde dat £ 500 miljoen additionele bewapeningsuitgaven voor het komende jaar niet een bedrag in geld voorstellen doch een reële tegenpost hebben in verlies van consumptie en export.

Heeft logica echter vat op deze kronkels? Men zou haast tot de Spaanse wijze van interpunctie — een vraagteken voor en achter — overgaan, als men het verslag van de wisselingen der economische omstandigheden sedert 1949 leest, dat is uitgebracht aan de Economische- en Sociale Raad van de Verenigde Naties. Lichte terugslag in de Verenigde Staten in 1949, reactie daarop in andere landen. Snel aanlopen in de Verenigde Staten, devaluaties, verbetering van betalingsbalansen, Korea, stijgende grondstofprijzen, herbewapeningsprogramma's, stijgende prijzen, inflatiekansen in ruime mate.

Dat er in de Verenigde Staten reeds conflicten zijn tussen de arbeidersvertegenwoordigers en de uitvoerende autoriteiten ten aanzien van de loonstop, dat er over het Schuman-plan meer berichten verschijnen over nog niet opgeloste problemen, naarmate vaker is bevestigd, dat het nog slechts een kwestie van handtekeningen betrof, het is alles, zo gezien, geen uitroepeten waard.

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing

van ondernemingspensioen- en
spaarfondsen aan de (komende)
nieuwe wettelijke bepalingen ●

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850 - 5346

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

N.V. MACHINEFABRIEK „BREDA”

VOORHEEN BACKER EN RUEB
gevestigd te BREDA.

UITGIFTE van

2250 NIEUWE GEWONE AANDELEN ELK GROOT f 350.-

delende in de winst over het boekjaar 1951 en
volgende jaren

TEGEN DE KOERS VAN 115%

De inschrijving op bovengenoemde aandelen wordt,
uitsluitend voor de houders der reeds uitstaande ge-
wone- en prioriteits-aandelen opengesteld op

DONDERDAG 1 MAART 1951

van des voorm. 9 tot des nam. 4 uur,
te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE
ten kantore van de Heren R. MEES & ZONEN
te AMSTERDAM
ten kantore v. d. Heren PATIJN, VAN NOTTEN & Co.
te BREDA
ten kantore van VAN MIERLO EN ZOON, N.V.
op de voorwaarden van het prospectus dd. 20 Febr. 1951.
Prospectussen en inschrijvingsbiljetten, benevens —
tot een beperkt aantal — exemplaren van het laatste
jaarverslag en de statuten, zijn bij de inschrijvings-
kantoren verkrijgbaar.

R. MEES & ZONEN
- VAN MIERLO EN ZOON N.V.

Rotterdam,
20 Februari 1951
Breda,

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

BERICHT

In „E.-S.B.” van 20 December 1950 werd een brief-
kaart ingesloten voor de bestelling van banden voor
de jaargang 1950 van „E.-S.B.”; op deze kaart werd
tevens vermeld, dat na 31 December ontvangen bestel-
lingen niet meer konden worden uitgevoerd.

Aangezien ook na bovengenoemde datum nog bestel-
lingen voor banden werden ontvangen, heeft de Fa.
H. A. M. Roelants te Schiedam zich bereid verklaard de
termijn voor het aannemen van bestellingen te verlen-
gen tot uiterlijk ultimo Februari.

Fa. A. O. Beuth van
Wickevoort Crommellin
Cornis. v. d. Lindenstraat 22
Amsterdam-Z. • Tel. 25410

Onafh. Verzekeringsadv.
LOD. S. BEUTH

deskundige terzake van:
Gezinszorg voor het vrije
beroep, b.v. artsen
Voorzieningen bij verkoop
van praktijk of zaak
Pensioen-voorzieningen
voor staf en personeel
Organisatie Ondernemings-
en Bedrijfs-Pensioenfondsen
Aanpassing aan nieuwe wet
Pensioen-en Spaarfondsen

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

IN DIT BLAD
ADVERTEERT
U
MET SUCCES!

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Bewapening en fiscale politiek in de Verenigde Staten.

Om de inflatie te bestrijden moet de beschikbare koopkracht naar schr. aanneemt met meer dan § 20 mrd worden vermindert. Hiervoor zijn indirecte financiële maatregelen nodig, nl. belastingheffing, lenen en credietbeperking (prijs- en looncontrôle is een symptomatische bestrijding). Schr. zet nu de argumenten uiteen, die zowel vóór als tegen een straffe belastingpolitiek zijn. Het gaat voor de Verenigde Staten om een afwegen van bepaalde doeleinden, die op korte termijn moeten worden bereikt (vooral productieverhoging) en die, welke voor een deel op langere termijn werken (o.a. beperking van de koopkracht). De „pay-as-you-go”-politiek in de omvang, waarin zij door de President en de Secretarissen van de Treasury is voorgesteld, is een experiment. Indien het Congres er in zou toestemmen de toenemende bewapeningsuitgaven te financieren zonder tekort op de begroting, zou dit een voorbeeld van opoffering, moed en loyaliteit zijn.

J. A. F. ROELEN, Woonruimteverdeling.

Uit een onderzoek, ingesteld door een kleine ambtelijke commissie, naar de efficiency in de werkwijze van het huisvestingsbureau in Enschede, waarbij ter vergelijking ook kennis werd genomen van de gang van zaken in een aantal andere grotere gemeenten, is gebleken, dat de werkwijze, die bij de woonruimteverdeling wordt gevolgd, in het algemeen aanleiding geeft tot efficiëntie, in het bijzonder ten aanzien van de bereikbare objectiviteit en de efficiency. De resultaten van het Enschedese efficiency-onderzoek, welke in eerste instantie leidden tot de opheffing van het bestaande personeelstekort en inkringing van de bezetting, zijn daarnaast belangrijk grotere objectiviteit van werken kon worden bereikt, worden in dit artikel aan een beschouwing onderworpen.

C. VERMEY, De vrachtenmarkt in 1950.

De vrachtenmarkt toonde gedurende 1950 een zeer wisselend beeld. De eerste zes maanden stonden in het teken van constant dalende vrachten, terwijl de exploitatiekosten allerminst een dalende lijn volgden (stijging der oliebunkerprijzen, oponthoud in tal van laad- en loshavens). De gebeurtenissen in Korea, gevolgd door de herbewapening en de vorming van strategische voorraden, hebben het beeld grondig gewijzigd. De constante en vrij dringende vraag naar ruimte voor het vervoer van kolen van Noord-Amerika naar Europa, gevoegd bij grote bedrijvigheid in de timecharter-sector, hebben tot de scherpe stijging der vrachten in aanzienlijke mate bijgedragen. De stijging op de grondstoffenmarkten maken een verdere opwaartse beweging der reeds zeer hoge exploitatiekosten waarschijnlijk. De nadelen der in wezen ongezone stijging der vrachten (zij vindt haar oorzaak en rechtvaardiging nl. niet in een verbetering der economische verhoudingen), die tot „run-away markets” leidt, zijn aanzienlijk groter dan de tijdelijke voordelen. Het beloop op de tankvrachtenmarkt tijdens in grote trekken een analoog beeld, zij het dat de tankvrachtenmarkt zich door groter stabiliteit kenmerkte.

A. G. LIGTHART, De moeilijkheden in het visserijbedrijf.

De oorzaak van de huidige moeilijkheden in het visserijbedrijf mag niet aan de prijspolitiek der Overheid worden geweten. Ook bij de huidige toestand van de vloot ligt de oorzaak niet: uit tal van maatregelen blijkt, dat de capaciteit der vloot ruim voldoende is, uit niets, dat de herhaaldelijk en vurig bepleite vernieuwing van vloot of uitbreiding van haar capaciteit zo dringend noodzakelijk zou

zijn. Afzet tegen redelijke prijzen is het fundament. Ligt dit stevig, dan behoeft men zich over het optrekken van de bovenbouw, zoals financiering, onderwijs, voorlichting en onderzoek niet zo bezorgd te maken. Verbetering van de kwaliteit is van niet minder grote betekenis. De verbetering van het product over de gehele linie, van het vangen af tot aan het inpakken in vat, flacon of fles, is van groter belang dan een nieuwe vloot. Deze kan het visserijbedrijf zeker niet uit het moeras helpen, gene mischien nog wel.

Dr C. SCHOUTEN, Onredelijke merkenbehandeling.

Met betrekking tot de Duitse merken heeft de Internationale Kamer van Koophandel (congres te Quebec, Juni 1949) geadviseerd, dat de reeds aan derden verkochte merken door dezen zullen kunnen worden behouden; dat van de merken, waarover nog niet werd beschikt, de niet-notoire zonder meer zullen worden teruggegeven, en dat de teruggave van de notoire van de betaling van een geldsom afhankelijk zal worden gemaakt. Op haar laatste zitting (Mei 1950) heeft de Kamer de betrokken regeringen geadviseerd een uniforme regeling, in de door haar aanbevolen zin, te treffen. Tegen een dergelijke verschillende behandeling van notoire en niet-notoire merken voert schr. in dit artikel een aantal juridische en praktische bezwaren aan.

— SOMMAIRE —

L'armement et la politique fiscale aux Etats-Unis.

Cet article traite e.a. des arguments, pour et contre, d'une politique dure en matière d'impôts. Les Etats Unis se trouvent déterminés la nécessité d'apprécier l'importance de projets dérivés et il y a qui doivent se réaliser dans un bref délai (surtout l'accroissement de la production) et d'autres dont une partie ne sortira ses effets qu'après une période plus ou moins longue, ainsi e.a. la restriction du potentiel du pouvoir d'achat disponible.

J. A. F. ROELEN, La distribution des logements.

Une analyse des résultats d'une enquête sur l'efficience et sur le mode de travail de l'office des logements à Enschede. On constate que le mode de travail appliqué pour la distribution des logements donne lieu à des critiques spécialement en ce qui concerne l'objectivité et l'efficience.

C. VERMEY, Le marché du fret pendant 1950.

Pendant 1950 le marché du fret a connu des influences changeantes. Le premier semestre était caractérisé par le rétrécissement constant du fret. Les événements en Corée suivis par le réarmement et la formation de stocks stratégiques ont fait monter fortement le fret.

A. G. LIGTHART, Les difficultés dans l'industrie de la pêche maritime.

La politique du gouvernement en matière de prix ne constitue pas la cause des difficultés actuelles, la composition de la flotte non plus. L'écoulement des poissons à des prix raisonnables forme le fond du problème. L'amélioration de la qualité est de la même importance.

Dr C. SCHOUTEN, Un régime déraisonnable pour les marques allemandes.

L'auteur formule un certain nombre d'inconvénients d'ordre juridique et pratique contre le régime proposé par la C.I.C., lequel prévoit un traitement différent pour les marques allemandes notoires et non notoires.

Bewapening en fiscale politiek in de Verenigde Staten

Men schrijft ons:

In een tijd, dat Amerika's „best seller” de titel draagt van „Joy Street”, is de weg, die de Amerikaanse Regering en het Amerikaanse volk te gaan heeft, allesbehalve vreugdevol. De gigantische taak, waarvoor de Verenigde Staten staan zich in de kortst mogelijke tijd te bewapenen, betreft niet alleen de omschakeling van een deel van het productie-apparaat, maar speciaal de bestrijding van de inflatie. Inflatie veroorzaakt instabiliteit en deze kan een groot gevaar opleveren voor de noodzakelijke uitbreiding en omgeschakeling van de productie. In een vorig artikel¹⁾ is er op gewezen waarom de inflatie in de Verenigde Staten al ernstige vormen heeft aangenomen voordat het bewapeningsprogramma op volle toeren draait. En de inflationistische factoren zullen voorlopig nog de overhand houden; zij komen echter tot dusverre niet van de zijde van de begroting.

Bestrijding van de inflatie is op allerlei wijzen mogelijk. Vergroting van de productie van consumptiegoederen, vermindering van de investeringen en overheidsuitgaven, verzwareing van de voorwaarden, waaronder gekocht en geleend kan worden, beperking van de beschikbare koopkracht en vergroting van de besparingen zijn wel de belangrijkste middelen om een inflatie te beperken. Prijs- en looncontrole is een symptomatische bestrijding van de inflatie. De werkelijke bestrijding van de inflatie moet derhalve op andere wijze geschieden. Hoe effectiever deze bestrijding, hoe minder druk in opwaartse richting er op de prijzen en daarmede op de lonen wordt geoefend.

Van de bovengenoemde factoren om de inflatie te bestrijden, komt één op het ogenblik niet in aanmerking. Het is namelijk niet mogelijk de productie van consumptiegoederen over de gehele linie uit te breiden. Weliswaar is er geen schaarste aan voedingsmiddelen, maar wel zal er een schaarste ontstaan aan duurzame consumptiegoederen. Het tekort aan deze goederen is niet aan te vullen, daar de materialen waaruit deze goederen vervaardigd worden voor de oorlogsindustrie dienen. Eerst als het tekort aan deze grondstoffen opgeheven is en er weer voldoende productiecapaciteit beschikbaar is, kan hierop, worden gerekend. Als andere maatregel kunnen de investeringen en de overheidsuitgaven voor niet-militaire doeleinden beperkt worden. Vermindering van de investeringen geschiedt reeds voor zover de noodzakelijke grondstoffen en materialen niet meer in voldoende mate aanwezig zijn. Of beperking van de niet-militaire overheidsuitgaven mogelijk is, zal blijken bij de behandeling van de begroting in het Congres.

Om een indruk te geven van de orde van grootte van de inflationistische druk, nemen wij aan, dat de uitbreiding van de bewapening \$ 45 mrd zal vereisen. Laat van dit bedrag \$ 15 mrd gevonden worden door vermindering van de productie van consumptiegoederen, van investeringen en van overheidsuitgaven. Dan betekent dit, dat het nationale inkomen met \$ 30 mrd zal moeten stijgen. Na aftrek van rond \$ 10 mrd aan belastingen en besparingen resteren \$ 20 mrd aan beschikbare koopkracht. Tegenover deze stijging van de beschikbare koopkracht staan minder consumptiegoederen. Dit is de inflationistische druk, welke de prijsstijging veroorzaakt. De beschikbare koopkracht moet dus met meer dan \$ 20 mrd verminderd worden. Om dit te bereiken zijn indirecte financiële maatregelen nodig, namelijk belastingheffing, lenen en credietbeperking. De

noodzaak tot verhoging der belastingen is groter dan in de eerste en tweede wereldoorlog omdat de inflationistische krachten thans in het begin van de bewapening sterker zijn dan in genoemde perioden. Om het tekort op de begroting 1951/52 te dekken is ongeveer \$ 16,5 mrd nodig, namelijk het verschil tussen de begrote uitgaven ten bedrage van ruim \$ 71 mrd en de ontvangsten op basis van de huidige inkomsten van ongeveer \$ 55 mrd. De op 2 Februari door President Truman aangekondigde nieuwe maatregelen zullen niet in de dekking van het gehele bedrag voorzien; dit zal in twee etappes geschieden. Voorlopig zal voor ruim \$ 10 mrd aan nieuwe belastingen worden opgelegd in het kader van de bestaande belastingstructuur. Op 5 Februari heeft de Secretary of the Treasury nadere details gegeven over de eerste ronde van belastingmaatregelen, welke hij aan het Congres ter goedkeuring heeft voorgelegd. Deze beoogen een verhoging van de ondernemingsbelasting, van de inkomstenbelasting, van de accijnzen op vooral duurzame consumptiegoederen²⁾ en van enkele andere belastingen. Tezamen zullen deze belastingen naar schatting ruim \$ 10 mrd opbrengen. Deze zullen voldoende zijn om voorlopig het te verwachten tekort te dekken. Aan het einde van dit jaar zal het tekort waarschijnlijk \$ 16,5 mrd bedragen, zodat verdere belastingmaatregelen noodzakelijk zijn. Als de belastingmaatregelen tot een bedrag van \$ 16,5 mrd door het Congres worden aangenomen dan is, althans als deze aaneming tijdig geschiedt, het evenwicht in de begroting gehandhaafd. In de tweede helft van 1950 is er reeds een kasoverschot gekweekt, zodat de recente inflatieverschijnselen niet van de begroting zijn uitgegaan. Om die gunstige ontwikkeling voort te zetten is het nodig, dat het Congres de belastingmaatregelen, al of niet gewijzigd, spoedig aanvaardt.

Begrotingen, federale schuld en nationale inkomsten.
(in milliarden dollars)

	Netto inkomsten	Netto uitgaven	Overschot of tekort	Federale schuld	Bruto nationaal product	Nationaal inkomen	Federale schuld in pCt v. nat. product
1940	5,3	9,2	— 3,9	51	101	81	51
1941	7,2	13,4	— 6,2	64	126	104	51
1942	12,7	34,2	— 21,5	112	162	137	70
1943	22,2	79,6	— 57,4	170	194	170	89
1944	43,9	95,3	— 51,4	232	214	184	108
1945	44,8	98,7	— 53,9	279	215	183	129
1946	40,0	60,7	— 20,7	260	211	180	123
1947	40,0	39,3	+ 0,7	257	233	199	110
1948	42,2	33,8	+ 8,4	252	250	223	100
1949	38,2	40,0	— 1,8	257	256	217	100
1950	37,0	40,1	— 3,1	257	280 ²⁾	240 ²⁾	91 ²⁾
1951 ¹⁾	44,5	47,2	— 2,7				
1952 ¹⁾	55,1	71,6	— 16,5 ²⁾				

¹⁾ Voorlopige cijfers.

²⁾ Schattingen.

³⁾ De eerste voorstellen voor dekking van dit tekort zijn ingediend.

De bovenstaande tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de begrotingsuitgaven, van de nationale inkomsten en van het nationale inkomen in het laatste decennium. Bij vergelijking van de oorlogsbegroting met de huidige begroting moet men met de gewijzigde koopkracht van het

²⁾ Zo zal de belasting op auto's van 7 tot 20 pCt, die van ijskasten, televisie-apparaten, radio's en vele andere duurzame consumptiegoederen van 10 tot 25 pCt worden verhoogd. (Deze belastingen worden geheven van de producent, niet van de koper). Deze sterke verhoging beoogt waarschijnlijk speciaal de vraag naar deze goederen te verminderen, daar de materialen waaruit zij vervaardigd worden, ook voor de oorlogsindustrie gebruikt worden

¹⁾ Zie „E.S.-B.” van 14 Februari 1951.

geld rekening houden. Toch ook al doet men dit, dan is het duidelijk dat de begrote inkomsten voor 1952 ten bedrage van \$ 71,6 mrd (\$ 55 mrd vermeerderd met \$ 16,5 mrd aan nieuwe belastingen, als het Congres de belastingplannen aanvaardt) een enorme last op de belastingbetalers leggen. Tevens blijkt, dat de last van de federale schulden door de stijging van het nationale product en inkomend sedert het einde van de oorlog aanzienlijk gedaald is.

De nieuwe belastingpolitiek wijkt af van de tot dusverre gevulde belastingpolitiek in tijden van oorlog, dat het een „pay-as-you-go” politiek is, d.w.z. het streven naar een evenwicht in de begroting. Er is ook op dit punt een duidelijke ontwikkeling in de fiscale politiek van de Verenigde Staten op te merken. De druk van de belasting was in de tweede wereldoorlog reeds groter dan in de eerste en niettemin komen verschillende schrijvers over de fiscale politiek tot de conclusie, dat in de laatste oorlog een straffere belastingpolitiek gewenst was geweest³⁾. Toen werd nog op grote schaal geleend, zoals uit de grote tekorten in de jaren 1942/45 valt af te leiden (zie tabel). Een verdediging van de „pay-as-you-go” politiek vindt men in het economisch rapport van de adviseurs van de President, waarbij zij zich voornamelijk op vier argumenten baseren. Het eerste argument is, dat deze politiek voor een zeer belangrijk deel de inflationistische krachten van de toenemende staatsuitgaven zal onderdrukken, omdat belastingheffing superieur is aan alle andere methoden voor het verminderen van de uitgaven van consumenten en het bedrijfsleven. Verder verdelen belastingen de last onmiddellijk op een wijze, zoals door het Congres zal worden aangegeven. De soldaten behoeven daarom niet later belasting te betalen voor dekking van de dienst van de federale schulden. Vervolgens is er geen economisch voordeel gelegen in uitstel van belastingheffing door te lenen. Tenslotte achten de adviseurs de druk van de totale belastingen niet overmatig met het oog op de te verwachten uitbreiding van de productie. Om de uitgaven, voorzien voor het eind van 1951, te betalen zal iets meer dan 27 pCt van het nationale inkomen nodig zijn, een percentage dat overeenkomt met dat van 1945. Een dergelijke belastingdruk is zwaar, maar niet ondragelijk. Niettemin erkennen de adviseurs van de President even later, dat om de begroting in evenwicht te brengen, veel hogere belastingen nodig zijn, zelfs aanzienlijk hoger dan ooit in de Verenigde Staten zijn geheven⁴⁾. De gewone ondernemingsbelasting is reeds aanzienlijk hoger dan het peil, dat in de tweede wereldoorlog werd bereikt. Accijnzen zijn op het recordpeil van de oorlog. Alleen de individuele tarieven van de inkomstenbelastingen zijn iets lager dan in de oorlog.

De „pay-as-you-go” belastingpolitiek wordt op het ogenblik door velen voorgestaan. Opmerkelijk is het aantal verklaringen en brieven van industriëlen, economen en organisaties over de te volgen politiek. Hoewel vele erkennen, dat de meerdere uitgaven uitsluitend uit de belastingen moeten worden gedekt, verschilt men over de gevolgen van een dergelijk stelsel. De ene groep meent, dat een dergelijke belastingpolitiek gecombineerd met maatregelen voor credietcontrole voldoende is voor vermindering van inflatie, anderen, en men kan daartoe de adviseurs van President Truman rekenen, menen, dat inflatie daarmee niet geheel te bestrijden is en dat prijs- en looncontroles als aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Dit standpunt

³⁾ Zie o.a. Dr H. C. Murphy: „National Debt in War and Transition”, New York 1950.

⁴⁾ Er is een kennelijke tegenspraak op dezelfde bladzijde van het rapport van de adviseurs van de President (blz. 103), nl. tussen de alinea „Federal cash revenues collected during the fiscal year 1945 amounted to about 27% of the national income. To pay for Federal expenditures at the level projected for the end of the calendar year 1951 would not require a much higher percentage of the national income. Such a load is heavy but not unbearable” en de zin „It must be recognized that to balance the defense budget will require taxes at rates substantially higher, perhaps even drastically higher, than have ever been imposed before in the United States”.

is juist dan het eerstgenoemde maar geeft nog geen volledige oplossing. Een eenvoudige berekening laat zien, dat ook als de belastingen zo hoog worden opgevoerd, dat de bewapeningsuitgaven daarmee gedekt kunnen worden en het beschikbare inkomen (na aftrek van belastingen) bij gelijkblijvende besparingen even groot is als voor die tijd, niettemin de hoeveelheid consumptiegoederen is afgenomen. Daarbij neemt men aan, dat de normale besparingen even groot zullen zijn als vroeger en dat de vroegere besparingen niet aangewend zullen worden voor consumptieve doeleinden. Deze ideale veronderstellingen stroken niet met de werkelijkheid. In een vorig artikel is er op gewezen, dat de consumptieve uitgaven in de laatste maanden het beschikbare inkomen hebben overtroffen. De liquide middelen van particulieren in de Verenigde Staten zijn op het ogenblik nog zeer aanzienlijk. Of deze middelen in de consumptieve sfeer zullen worden aangewend, hangt in hoge mate af van het vertrouwen, dat het publiek in de toekomstige koopkracht van het geld heeft. Daarom is het logisch de invoering van nieuwe belastingen gepaard te doen gaan met een prijs- en looncontrole. Als echter deze prijs- en looncontrole niet effectief is, wordt de kans op mobilisatie van deze liquide middelen groter. Mobilisatie is hier het juiste woord, want het is de tegenaanval op het anti-inflatiefront. In geval van volkomen discipline van consumenten, loontrekkers en ondernemers zou een prijs- en looncontrole niet nodig zijn.

De verdediging van de zeer straffe belastingpolitiek, welke men in het rapport van de economische adviseurs van de President vindt en waarvan hierboven de voornaamste argumenten zijn aangehaald, geven tot twee opmerkingen aanleiding.

De vraag, of een dergelijke belastingdruk dragelijk is, is uiteraard moeilijk te beantwoorden; dit is een subjectieve kwestie. Wel moet hier echter met psychologische factoren rekening worden gehouden. Belastingen kunnen in een oorlog beter gedragen worden dan in een vredes- of semi-oorlogstoestand. De belastingdruk zal daarom gemakkelijker te dragen zijn naarmate het oorlogsgevaar dreigender wordt, minder gemakkelijk naarmate de vooruitzichten voor vrede gunstiger worden. Als deze belastingpolitiek psychologisch en niet economisch is afgestemd, weerspiegelt zij de opvattingen van de pessimisten. Het is daarom de vraag, of het Congres deze voorstellen, al of niet gepaard gaande met verlaging van de niet-militaire uitgaven, zal aanvaarden.

Tenslotte moet ook rekening worden gehouden met de invloed van de hoge belastingen op de aansporing tot werken. Door het bezit van spaartegoed of van staatsobligaties, verkregen door een leningspolitiek, voelt men zich rijker, door belastingbetaling armer. Daar valt nu eenmaal weinig aan te veranderen en men kan niet van het publiek verwachten, dat het zich zal verdiepen in het verschil van het effect, dat lenen of belastingheffing heeft op de toekomstige koopkracht van het geld. En als door lenen de prikkel om te werken of om meer te werken wordt aangemoedigd, dan kan in een periode, waarin de arbeid schaars is, daarin een belangrijk argument voor de toepassing van dit middel liggen.

Het is moeilijk precies vast te stellen, waar een belasting de prikkel vermindert, daar dit geen vast punt is. Het hangt bovendien van de omstandigheden af, omdat het voor een deel bepaald wordt door de graad van vaderlandsliefde. Men heeft het gevoel op dit gebied voor een deel nog in het duister te tasten. Leest men namelijk de beschouwingen over dit onderwerp, dan vindt men tegenstrijdige meningen. Dit is niet te verwonderen, daar de omstandigheden, waaronder een oorlog gevoerd of een bewapening voltrokken wordt, zelden precies eender zijn.

Het economisch rapport van President Truman werpt een ander licht op dit vraagstuk. De winsten in het bedrijfs-

leven zijn thans aanzienlijk hoger dan een jaar geleden, toen de Amerikaanse economie een tamelijk goed evenwicht vertoonde tussen investeringen en consumptie, d.w.z. dat de winsten voldoende waren en verdere prijsstijging niet noodzakelijk was. Van de sterk gestegen winsten kan gemakkelijk een extra belasting worden geheven zonder het ondernemersinitiatief te verminderen. Ook is een verlaging van die winsten noodzakelijk teneinde stabiliteit in het loonpeil te verkrijgen. Voor zover verhoogde belastingen initiatieven zouden doden, zou een selectieve politiek door middel van belastingverlaging, uitzonderingen op prijscontrole of financiële hulp aan ondernemingen het aangegeven middel zijn, aldus het genoemde rapport. Tot dezelfde conclusie komt in zijn toelichting tot de belastingvoorstellen de Secretary of the Treasury. De ondernemingswinsten zullen blijven stijgen en in 1951 op zijn minst \$ 43 mrd (in 1948 \$ 33,9 mrd bedragen, ondanks de verhoogde ondernemingsbelasting en de „excess profits tax”, welke ongeveer 57 pCt van de geschatte winsten, d.w.z. \$ 24,5 mrd zullen opbrengen. Dan blijft er nog \$ 17 mrd over voor uitkering van dividenden en voor expansiedoelinden, ongeveer hetzelfde bedrag als gemiddeld in de periode 1946/49 werd verkregen.

De cijfers over de toekomstige winsten zien er inderdaad zeer gunstig uit. Reëel is dit niet het geval. Men zal hier door de geldsluier moeten zien: De bovenstaande berekening gaat waarschijnlijk uit van gelijkblijvende productiekosten; het is niet zeker of dit doel ook inderdaad zal worden bereikt. Bovendien is de koopkracht van hetzelfde dividend, dat in 1952 uitgekeerd zal worden minder dan in de periode 1947/50. Hetzelfde geldt in nog sterkere mate voor de kosten van vervanging en expansie, daar de prijzen van grondstoffen en de lonen thans veel hoger zijn dan in genoemd tijdvak.

Van intern monetair standpunt is er zeker een voordeel

gelegen in een straffe belastingpolitiek. De na-oorlogse inflatie is namelijk een direct gevolg van de leningspolitiek in de oorlog. De grote bedragen aan liquide middelen, waarvan nog steeds een deel boven de markt hangt, is een gevaar voor een verdere prijsstijging als deze middelen voor consumptieve doeleinden worden gebruikt. Daarom moet een leningspolitiek er op gericht zijn, het publiek tot sparen te brengen. Een leningspolitiek slaagt altijd, omdat het begrotingstekort wel op een of andere wijze zal worden gefinancierd. Zij moet echter ook leiden tot handhaving van het monetaire evenwicht. Kan men hierop echter rekenen in tijden van onzekerheid en bij een publiek, dat de nadelen van inflatie heeft gevoeld? Het is voor de monetaire autoriteiten zeker de veiligste weg de begrotingstekorten geheel of zoveel als politiek mogelijk is, door belastingen te dekken.

Uit het bovenstaande blijkt wel, dat er zowel argumenten tegen als vóór een straffe belastingpolitiek zijn. Het is hier niet de plaats dit vraagstuk volledig te analyseren. Het gaat hier om een afwegen van bepaalde doeleinden, welke op korte termijn bereikt moeten worden (vooral productieverhoging) en die, welke voor een deel op langere termijn werken, zoals o.a. beperking van de hoeveelheid beschikbare koopkracht. De „pay-as-you-go” politiek in de omvang, waarin zij door de President en de Secretary of the Treasury wordt aanbevolen, is in zekere zin een experiment. Indien het Congres van de Verenigde Staten er in zou toestemmen de toenemende bewapeningsuitgaven te financieren zonder tekort op de begroting, zou dit een voorbeeld zijn van opoffering, moed en loyaliteit, waarvan de morele waarde zeker niet hoog genoeg kan worden aangeslagen. Want de weg over schaarste van duurzame consumptiegoederen, reeds sterk verhoogde prijzen, de te verwachten zeer hoge belastingen en over de slagvelden van Korea is zeker niet een „joy street”.

12 Februari 1951.

Woonruimteverdeling

Stellig mag het vraagstuk van de woonruimteverdeling zich, helaas overigens, er nog altijd op verheugen van bijzondere actualiteit te zijn. In de meeste grotere Nederlandse gemeenten wordt deze verdeling tot stand gebracht met behulp van daervoor in het leven geroepen ambtelijke instanties, huisvestingsbureaux, een en ander in samenwerking met enige niet ambtelijke commissies van advies.

Uit een onderzoek, dat enige tijd geleden werd ingesteld naar de efficiency in de werkwijze van het huisvestingsbureau in Enschede, waarbij ter vergelijking ook kennis werd genomen van de gang van zaken in een aantal andere grotere gemeenten, is gebleken, dat de werkwijze, die bij deze woonruimteverdeling wordt gevolgd, in het algemeen wel aanleiding geeft tot enige critiek, in het bijzonder ten aanzien van de bereikbare objectiviteit en de efficiency. Wellicht kan daarom publicatie van de resultaten van het Enschedese onderzoek van enig nut zijn.

Zoals in zoveel gemeenten het geval is, is ook het Enschedese huisvestingsbureau gegroeid uit een improvisatie in moeilijke oorlogsjaren. Het werd op deze provisorische basis in enkele jaren tijds vergroot van een bezetting van 1 à 2 man tot een apparaat van 23 man + personeelstekort. Het resultaat van het bovengenoemde efficiencyonderzoek, dat door een kleine ambtelijke commissie werd gedaan, leidde in eerste instantie tot de opheffing van het personeelstekort en inkrimping van de bezetting tot 19 man, terwijl daarnaast een belangrijk grotere objectiviteit van werken kon worden bereikt.

Een huisvestingsbureau in een grotere gemeente werkt met grote quantiteiten. In Enschede betekent dit resp. ongeveer 109.000 inwoners, 25.000 woningen, 5.000 in-

geschreven woningzoekenden etc. Aantallen, die niet meer te overzien zijn, te groot dan dat de gevallen stuk voor stuk bekend kunnen zijn. Deze gedachte heeft bij het Enschedese onderzoek geleid tot het eerste uitgangspunt, nl. dat zowel van de woonruimte als van de woningzoekenden een goed hanteerbaar overzicht beschikbaar moet komen.

Allereerst de kwestie van een overzicht over de woonruimte. Uiteraard is slechts een beperkt gedeelte van de totale woonruimte in de gemeente tegelijkertijd in „behandeling” bij het huisvestingsbureau, met dien verstande echter, dat de samenstelling van dit gedeelte voortdurend aan wisselingen onderhevig is. Het blijkt nu, dat in de meeste grotere gemeenten, om de noodzakelijke kennis te vergaren over deze behandelde woonruimte, een kleiner of groter aantal buitencontroleurs in functie is. Onze ervaring heeft geleerd, dat er aan dit systeem bij dit werk grote bezwaren kleven. Naast de uiterst moeilijke controle op de werkprestaties van deze controleurs, geeft nu eenmaal huisbezoek altijd veel tijdverlies. Bovendien blijft het resultaat steeds een momentopname, die dus bij iedere verandering weer herhaald dient te worden.

De oplossing, die Enschede voor dit vraagstuk heeft gevonden, is geweest de inrichting van een *woningkartotheek*. Voor iedere woning is een kaart aangelegd, die alle voor het huisvestingsbureau noodzakelijke gegevens bevat. In de eerste plaats wat betreft de woning zelf: het type, het aantal vertrekken, de grootte daarvan, de huur, electriciteits-, gas- en wateraansluitingen etc. Daarnaast de variabele elementen, dus de bewoners met alle kenmerken: aantal, gezinssamenstelling, leeftijd etc.

De kaarten zijn zo ingericht, dat voor de variabele elementen, die in hoofdzaak aan de achterzijde zijn ondergebracht, voldoende ruimte is ingericht om vele mutaties mogelijk te maken. De kaarten hebben hierdoor een behoorlijke levensduur gekregen. Er is één gegeven, dat helaas vnl. om financiële redenen in Enschede achterwege moest blijven — en desnoods hier ook wel kon blijven — doch dat voor vele grotere gemeenten van zeer groot belang moet worden geacht, nl. een volledige plattegrondschems van iedere woning. Het aantal woningtypen in Enschede is tamelijk beperkt, zodat met behulp van een behoorlijke locale kennis de overige gegevens van de woningkaarten in de meeste gevallen hier wel voldoende zijn.

Bij de inrichting van de kaarten is bovendien van de gedachte uitgegaan, dat behalve voor het huisvestingsvraagstuk ook zoveel mogelijk andere belangen gediend moeten kunnen worden. De kartotheek kan gegevens leveren van woningstatistische aard, gegevens van belang voor de samenstelling van de nieuwbouwplannen, gegevens van belang voor het Bouw- en Woningtoezicht etc. Bovendien werd er rekening mee gehouden, dat deze kartotheek mogelijk te zijner tijd nog eens zou kunnen dienen als nieuw, uitvoerig woningregister voor de Bevolkingsboekhouding. De kaarten kunnen voor deze verschillende doeleinden voorzien worden van ruiters van verschillende kleuren.

De gegevens, die noodzakelijk zijn om de kaarten up to date te houden, worden regelmatig verstrekt door de Burgerlijke Stand, de afdeling Bevolking en Bouw- en Woningtoezicht. Het bijwerken van deze gegevens blijkt overeenkomstig de verwachtingen betrekkelijk weinig werk te geven.

De tweede grote groep, waarmee moet worden gewerkt, wordt gevormd door de *woningzoekenden*. Ook deze groep is zeer onoverzichtelijk door zijn aantal en gevarieerde samenstelling. Er zijn hier verschillende wijzen voor systematisering te bedenken, die dan ook naar onze ervaring hier en daar in gebruik zijn: rangschikking op naam van de woningzoekende naar alfabetische volgorde, naar inschrijfnnummer, een en ander op lijsten dan wel op kaarten etc. Merkwaardigerwijze ontbreekt echter meestal het verband tussen woningzoekende en woning in deze systematische groeperingen. Omdat dit door ons van primair belang werd geacht, is de basis van onze rangschikking van de woningzoekenden geworden: de *geschiedenis voor een bepaald type en grootte van woning*. Hiertoe werd een *viertal hoofdgroepen* onderscheiden, waaronder de gegadigden zijn gegroepeerd. Het geheel werd ook hier in een kaartstelsel — er werkt bij deze materie o.i. niets zo verstarrend als het gebruik van lijsten — verwerkt, waarbij iedere hoofdgroep een afzonderlijke kleur kaarten heeft gekregen:

- Rode kaarten — a-sociale en sociaal-zwakke gezinnen, minder net, geschikt voor oude woningen.
- Groene kaarten — sociaal-gezonde gezinnen, arbeiderswoningen, alleen lage huren.
- Witte kaarten — gezinnen voor normale arbeiderswoningen.
- Gele kaarten — gezinnen voor middenstandswoningen.

Deze hoofdgroepen zijn vervolgens weer onderverdeeld in *gezinsgrootte groepen*. Op deze wijze is een *systematisch overzicht* verkregen, dat het grote voordeel heeft, dat voor *iedere* vrijkomende woonruimte (woningkartotheek) ogenblikkelijk de groep *hiervoor in aanmerking komende gezinnen* kan worden aangewezen, zonder dat iedere keer opnieuw alle ingeschrevenen doorgelopen behoeven te worden.

Dit systematisch overzicht, eveneens in kaartvorm dus,

is de *urgentiekartotheek* genoemd. Er is nl. naast het systematische karakter ook het urgentie-element in verwerkt. Het aantal gevallen immers, zelfs per gelijksoortige groep, is bij een grotere gemeente nog veel te groot om *zonder bijzondere hulpmiddelen* in een *objectieve urgentievolgorde* te kunnen worden gerangschikt. Naast de efficiency komt hier de morele kant van het vraagstuk naar voren. Het mag immers niet meer dan een eis van rechtvaardigheid worden genoemd, dat alle woningaanvragen volgens *dezelfde* normen op urgentie worden getoetst.

Deze normen zijn in het Enschedese systeem omschreven en vastgelegd door middel van een *uitgebreid puntensysteem*¹⁾. Een groot aantal criteria kan op iedere woningaanvraag worden toegepast, en de mate waarin eventueel hieraan wordt voldaan, bepaalt het aantal punten, dat aan een aanvraag kan worden toegekend. Hoe groter het puntenaantal, des te urgenter moet een geval worden geacht.

In onderstaand overzicht worden de verschillende criteria opgesomd, die door een puntenaantal worden gewaardeerd.

Puntensysteem:

Ruimtetekort:

- Geen eigen woonkamer bij gehuwden, in gezinsverband levend;
- Geen eigen woonkamer bij ongehuwden en overige gehuwden;
- Per slaapvertrek tekort (volgens interne richtlijnen);
- Geen eigen keuken;
- Geen eigen w.c.;
- Geen beroepsruimte;
- Tekort aan bergruimte;
- Slechte woning;
- Zeer slechte woning;
- Samenwoning (volgens interne richtlijnen), bovendien voor de eerste 3 jaar van samenwoning en daarna per jaar extra punten.

Medische verklaringen:

- A. Bedreiging volksgezondheid:
 - Ernstig besmettingsgevaar (open tuberculose).
- B. Geen bedreiging volksgezondheid:
 - Zeer urgent;
 - Urgent;
 - Wenselijk;
 - Na 2 jaar extra punten toe te kennen per jaar.

Sociale omstandigheden:

- Zeer urgente onhoudbare gevallen, ter beoordeling van het Hoofd van het Huisvestingsbureau;
- Krepeergevallen (zedelijke verwording);
- Ernstige onmin met medebewoners;
- Echtscheiding;
- Gescheiden levende gehuwden (reeds in gezinsverband geleefd hebbende), hierbij extra punten voor ieder kind;
- Oudere a.s. echtparen met een gezamenlijke leeftijd van 55 jaar;
- Idem van 65 jaar.

Economische omstandigheden:

- Zeer urgent;
- Urgent;
- Wenselijk;

¹⁾ Voorbeelden van puntensystemen:

1. „Management of municipal housing estates”. Publicatie van een sub-commissie van het Central Housing Advisory Committee 1945.
2. „Points scheme for the allocation of accommodation”. Verstrekt door de London County Council, Housing and Valuation Department.
3. Puntenschema voor Wenen. In „European housing problems since the war”. International Labour Office, 1924.

Bijzondere omstandigheden:

T.a.v. de beoordeling in gevallen van clandestiene vestiging, woningruil, samenwoning, van tekort aan woon-, slaap-, beroeps- en bedrijfsruimten zijn voor de interne dienst regelen opgesteld. De zgn. Rijksvoorkeursgevallen, die door de verschillende Ministeries naar voren worden gebracht, worden buiten het urgentiesysteem gehouden. Ook de zgn. zwerfgevallen zullen afzonderlijk worden behandeld. Zij, die door redenen buiten hun schuld, bijv. door toedoen van de Overheid, door brand etc. zonder woonegelegenheid raken, krijgen absolute voorkeur. In bepaalde gevallen zal in verband met langdurige samenwoning (5—10 jaar) en hoge ouderdom, ter beoordeling van het Hoofd van het bureau, vrijstelling van inwoning kunnen worden verleend.

Conclusie.

De samenstellers van het urgentiesysteem hebben zich

ten doel gesteld om de subjectiviteit in de urgentiebeoordeling zover mogelijk terug te dringen. Zij hebben zich hierbij echter gerealiseerd, dat een geheel uitbannen van de subjectiviteit hierbij onmogelijk is, omdat er te veel op waarde-oordelen moet blijven berusten. In de eerste plaats heeft het puntensysteem in zijn samenstelling een subjectieve inslag en bovendien zal ook de toepassing van de genoemde criteria nooit zonder subjectief inzicht kunnen geschieden. De samenstellers menen evenwel, dat de grens zeer belangrijk verschoven is in meer objectieve richting en zodoende met alle gebreken, die aan dit systeem blijven kleven, toch een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de huidige werkwijze is bereikt. Het efficiency-element spreekt voor zichzelf.

In deze korte beschouwing zijn uiteraard alleen de hoofdgedachten behandeld; het zou te ver voeren om op deze plaats details te gaan uitwerken.

Enschede.

J. A. F. ROELEN, sociogr. drs.

De vrachtenmarkt in 1950

De vrachtenmarkt toonde gedurende het afgelopen jaar wel een zeer wisselend beeld. De eerste zes maanden toch stonden geheel in het teken van constant dalende vrachten. Het chronisch dollartekort was oorzaak, dat de landen met zachte valuta hun invoer uit de Verenigde Staten zoveel mogelijk beperkten. De mislukking der maïsoogst in Argentinië leidde tijdelijk tot een vrijwel volkomen stilstand op de vóór de oorlog terecht als sleutelmarkt geldende Laplata Rivier. Weliswaar exporteerde Engeland aanvankelijk regelmatig kolen van de Oosten Westkust naar de Middellandse Zee, de Atlantische kolenbunkerstations, Zuid-Amerika etc., maar in tegenstelling met veleer waren de ladingen over het geheel van geringer omvang en bleven zij in vele gevallen beneden het voor het merendeel der moderne trampschepen als minimum te beschouwen kwantum van 7.000 tons. De uitvoer ging trouwens voor een deel ten koste van de voorziening der binnenlandse markt, waar veelvuldig klachten werden vernomen over te geringe toewijzing en over inferieure kwaliteit. Daar de bedrijfsoverschotten van de National Coal Board tot dusver vrijwel uitsluitend zijnt danken aan de niet onbelangrijk hogere prijs voor exportkolen, werd geen poging onbeproefd gelaten om de, vergeleken met vóór de oorlog, nog steeds aanzienlijk geringere uitvoer zo lang en zoveel mogelijk op peil te houden. Niettemin gingen verschillende van oudsher door Engeland verzorgde afzetgebieden verloren en het was met name Zuid-Afrika, dat er in slaagde zijn afzetgebied, o.a. in Australië en Zuid-Amerika te vergroten. Zelfs Italië en later Denemarken betrokken regelmatig en op vrij grote schaal kolen uit de Unie. Polen, Frankrijk en West-Duitsland voorzagen aanvankelijk eveneens in een deel der overzeese behoeften. De vrachten bewogen zich intussen op of onder het in 1949 geldend peil, ofschoon de vooruitzichten op lonende retourlading gedurende het eerste halfjaar voortdurend ongunstiger werden. In de timecharter-sector, die terecht als een vrij betrouwbare barometer voor de gang van zaken op de vrachtenmarkt wordt beschouwd, ging gedurende de eerste zes maanden eveneens weinig om. De vrachten waren laag; voor oliestokers, waaraan als regel voorkeur wordt gegeven, werd voor rondreizen gemiddeld niet meer dan 13/— per ton draagvermogen per maand betaald. Kolenstokers ontmoetten nog minder belangstelling en reders moesten voor deze categorie met 10/— genoegen nemen. Geleidelijk waren de vrachten tot een zodanig peil gedaald, dat reders van oudere, oneconomische kolenstokers zich verplicht zagen hun schepen tijdelijk uit de vaart

te nemen. Naar ruwe-schatting bedroeg eind Juni de bruto inhoud der opgelegde schepen rond een miljoen tons. Duidelijk wordt de onbevredigende gang van zaken op de vrachtenmarkt gedurende de eerste zes maanden weerspiegeld in de indexcijfers der Chamber of Shipping of the United Kingdom:

Indexcijfers der vrachten in de algemene vrachtaart.

	(1948 = 100)	1949	1950
Januari		87,1	72,8
Februari		100,5	75,8
Maart		95,0	75,8
April		94,6	74,4
Mei		99,7	71,4
Juni		86,7	74,3

Bij de beoordeling der indexcijfers, die een duidelijk beeld geven van de in vergelijking met het eerste halfjaar 1949 scherp gedaalde vrachten, mag niet uit het oog worden verloren, dat de exploitatiekosten allerminst een dalende lijn volgden. Ik wijs in dit verband allereerst op het verloop der oliebunkerprijzen, die van grote betekenis zijn voor de bedrijfsuitkomsten der rederijen, en neem als voorbeeld de contractprijzen, zoals deze yerleden jaar te Rotterdam golden:

	Stookolie	Dieselolie	Gasolie
1 Januari	112/6	172/—	208/6
25 Maart	112/6	166/—	206/—
22 Mei	119/6	166/6	206/—
17 November	124/6	181/6	221/—

Met ingang van 1 Januari jl. zijn laatstgenoemde prijzen opnieuw met 6/6 per ton verhoogd. De verhoging van resp. 7/— en 5/— per ton voor stookolie in Mei en November jl. gold voor alle sterling-havens. Daarnaast vonden nog enkele op zich zelf staande verhogingen in bepaalde havens plaats. Zo o.a. in Las Palmas, van belang o.a. voor de op Zuid-Amerika en Zuid-Afrika varende schepen, waar de prijs der stookolie op 1 December jl. nog eens met 5/— per ton werd verhoogd. Welke de consequenties zijn dezer prijsverhogingen bleek uit de mededeling van Lord Rotherwick op de jaarvergadering der Clan Line Steamers Ltd op 22 Juni jl., nl. dat de prijsverhogingen der bunkerolie in het tijdvak September 1949—Mei 1950 voor zijn maatschappij één extra jaarlijkse uitgave van £ 4/500.000 betekenen! Als tweede belangrijke factor, die de reisresultaten maar al te vaak in ongunstige

pCt. Voor dollartonnage liep de vracht op tot 145 pCt boven de U.S.M.C.-schaalvracht. Zeer vast waren ook de vrachten in de Amerikaanse kustvaart, die in de maand December jl. van U.S.M.C. plus 92½ pCt tot U.S.M.C. plus 140 pCt voor vuile en van plus 100 pCt tot plus 145 pCt voor schone tonnage opliepen. De grote bedrijvigheid leidde tot een aanzienlijke vermindering der opgelegde tonnage. In 1949 werd met een totaal van rond 1¼ miljoen tons draagvermogen een hoogtepunt bereikt. In 1950 bedroeg de maximum opgelegde tonnage in tonnen draagvermogen circa 500.000 tons, waarvan rond 430.000 tons onder Noord- en Zuid Amerikaanse vlag. Eind 1950 waren slechts één enkel tankschip van 8.300 tons onder Europese en circa 17.000 tons onder Noord- en Zuid Amerikaanse vlag opgelegd. Men dient overigens te bedenken, dat slechts een betrekkelijk gering gedeelte der particuliere tankvloot van de zo sterk gestegen vrachten profiteert.

Van de grote Noorse tankvloot bijvoorbeeld vaart circa 80 pCt op timecharter voor de grote oliemaatschappijen. De gunstige situatie op de tankvrachtenmarkt heeft tot een aanzienlijke uitbreiding van het aantal bouwopdrachten geleid. Waar het wereldverbruik nog steeds toeneemt, verwacht men in de kringen van het tankrederijbedrijf, dat de over enkele jaren zoveel grotere vloot van snelvaerende tankers nochtans lonend emploi zal vinden.

Een prognose voor 1951 is, gezien de onzekerheid op vrijwel ieder terrein en in het bijzonder in politiek opzicht, niet mogelijk. Men kan slechts hopen, dat de internationale spanningen zullen verminderen en dat dit jaar, ondanks de ogenschijnlijk weinig bemoedigende perspectieven, daadwerkelijke voortgang kan worden gemaakt met het herstel der door de laatste oorlog zo deerlijk ontwrichte samenleving.

Rotterdam.

C. VERMEY.

De moeilijkheden in het visserijbedrijf

Tal van reders en zelfstandige vissers hebben het vandaag moeilijk; de toekomst baart zorg. Ook voor de bemanningen, wier loon voor het grootste gedeelte uit een percentage der besomming bestaat, is er reden tot somberheid. Vandaar, dat zich reeds nu vele moeilijkheden bij het werven van bekwame bemanningen voordoen.

Van verschillende zijden wordt de situatie in het bedrijf als een ziekte voorgesteld, hoewel van ziekte geen sprake is. Menig reder, die dank zij behoorlijk beleid en een voorzichtige dividendpolitiek, het roer, ondanks de achter hem liggende stormachtige decennia stevig in handen wist te houden, zal zich beledigd gevoelen, indien hem gevraagd wordt, of zijn bedrijf zo ziek is. Immers, het productie-apparaat is gezond, het afzetapparaat is eveneens in orde; handelaren en instanties staan dag aan dag met hun aanbiedingen voor de deuren der klanten in binnen- en buitenland.

Men onderzoekt, op welke wijze en met welke middelen dit „zieke” bedrijf weer „gezond” gemaakt, gesaneerd kan worden. Een aantal doktoren meent niet alleen de aard van de ziekte reeds te hebben onderkend, maar gaat zelfs zo ver, de „ziekterverwekker” aan te wijzen. De schuldige is... de Overheid. En met zulk een kracht van overtuiging is deze zonder enige bewijsvoering in staat van beschuldiging gesteld, dat zij blijkens een verslag in de „Visserijwereld” van 9 Juni 1950 bij monde van de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening „ruiterlijk deze schuld heeft bekend”.

Een ieder, die tot oordelen bevoegd is, weet, dat juist gedurende de prijsbeheersingsjaren zowel met de trawl als met het drijfnet ongekend hoge besommingen werden gemaakt. Aangezien deze gunstige resultaten het gevolg waren van omstandigheden, die de ondernemer noch de Overheid in de hand had, zou het dwaas zijn, indien

laatstgenoemde zich op de borst sloeg en verkondigde, dat deze hoge besommingen nu aan haar beleid waren te danken. Maar even dwaas is de bewering, dat de huidige misère te wijten zou zijn aan het prijzenbeleid.

Korthedshalve zal n.a.v. het bovenstaande slechts één artikel onder de loupe worden genomen en wel de haring, die van alle Noordzeeproducten met 70 pCt in hoeveelheid en waarde verreweg het belangrijkste is. Enige grond voor bovenbedoelde beschuldiging zou er zijn, indien bijv. de gehele aanvoer van de pekelharing tegen de door de Overheid gestelde prijzen in eigen land geplaatst had moeten worden en er geen mogelijkheid ware geweest een deel te exporteren. Uit gegevens, ontleend aan de Verslagen van de Directie der Visserijen, blijkt echter (zie tabel), dat in 1947 en 1948 resp. 25 pCt en 23 pCt van de totale aanvoer, nl. de hoofdzakelijk voor het gebruik in het binnenland bestemde maatjesharing, werden verkocht tegen de prijs van f 0,46 per kg en hoger. Voor de overige 20 pCt resp. 23 pCt niet-uitgevoerde haring een prijs van gemiddeld f 0,42 per kg. Meer dan de helft van de aanvoer werd geëxporteerd tegen de prijs van slechts f 0,30 per kg in 1947 en van f 0,41 in 1948. Hoe men nu, ondanks deze cijfers en feiten, de oorzaak van de huidige situatie aan de prijspolitiek der Overheid kan wijten, is een raadsel.

* *

Een andere oorzaak zou zijn: de huidige toestand van de vloot. De gegevens omtrent de leeftijd, voorkomende in een artikel van Drs A. G. U. Hildebrandt in „E.-S.B.” van 6 September 1950¹⁾, zijn op zichzelf juist, maar geven zonder nadere toelichting de indruk, dat de logger-

¹⁾ „De financiering van het visserijbedrijf”, blz. 714.

Pekelharing	1947	1948
1. Totale aanvoer,	89.938.614 kg = 100 pCt	90.339.536 kg = 100 pCt
2. waarvan: maatjesharing	22.914.098 kg = 25 pCt	20.115.436 kg = 23 pCt
gedeelte verkocht tegen vrije, over het algemeen hoge prijzen, gedeeltelijk tegen de maximumprijs van netto:	f 0,46 per kg ¹⁾	f 0,46 per kg ¹⁾
3. Uitgevoerd	46.491.637 kg = 52 pCt	44.018.236 kg = 49 pCt
gemiddelde prijs per kg:		
bruto = inclusief verpakking enz.	f 0,42 per kg ¹⁾	f 0,53 per kg ¹⁾
netto = exclusief verpakking enz.	f 0,30 per kg ¹⁾	f 0,41 per kg ¹⁾
4. uitgevoerde bokking nat gewicht ca	2.653.681 kg = 3 pCt	5.506.587 kg = 6 pCt
5. afzet in het binnenland	17.880.198 kg = 20 pCt	20.699.277 kg = 23 pCt
(behalve b.g. maatjes) tegen de maximumprijs van:		
gekaakte haring, netto:	f 0,46 per kg ¹⁾	f 0,46 per kg ¹⁾
ongekaakte haring, netto:	f 0,38 per kg ¹⁾	f 0,38 per kg ¹⁾
gemiddeld, netto:	f 0,42 per kg ¹⁾	f 0,42 per kg ¹⁾

¹⁾ Groothandelaars-, resp. exporteursprijzen.

vloot toch wel een stel „oud roest” moet zijn, onbruikbaar en in genen dele meer beantwoordend aan de eisen des tijds. Het woord „oud” is bij de loggervloot echter een zeer rekbaar begrip en geenszins identiek met versleten. Inderdaad, de oude schepen zouden onbruikbaar zijn, indien sedert het in de vaart brengen nooit iets was veranderd of vervangen. Enkele platen en spanten en de kiel uitgezonderd, werd in de loop der jaren zo goed als alles vernieuwd en, waar mogelijk, gemoderniseerd. Vooral na de bevrijding zijn aan tal van schepen op deze wijze soms tonnen gelds besteed. Wat de vangcapaciteit betreft, is genoegzaam bekend, dat de prestaties van vele zgn. „verouderde” loggers niet onderdoen voor die van de modernste schepen.

Zo groot is haar capaciteit, dat het steeds moeilijker wordt de vangst te plaatsen. Bij verordening van het Bedrijfschap werd een minimum-prijsregeling vastgesteld. Opvangregelingen met minimumprijzen voor haring en makreel werden in het leven geroepen. Duizenden kisten haring en zeevis verdwenen in de vismeelfabrieken. Enorme hoeveelheden gezouten haring werden opgeslagen, omdat zich nog geen of slechts weinig gelegenheid bood deze te exporteren. De haringvisserij „ter zoute” moest ontijdig worden gestaakt.

Dat de capaciteit der vloot dus ruim voldoende is, blijkt duidelijk uit al deze maatregelen; uit niets, dat de herhaaldelijk en vurig bepleite vernieuwing van de vloot of uitbreiding van haar capaciteit zo dringend noodzakelijk zou zijn. Ir Kuyper komt eveneens tot de conclusie, dat de na-oorlogse productie, gezien de vooruitzichten voor export en binnenlandse consumptie, waarschijnlijk te groot is ²⁾.

De financiering van een nieuwe, resp. behoorlijk te vernieuwen vloot is wel het moeilijkste probleem. De moeilijkheden in verleden en heden naspeurende, constateert Drs Hildebrandt allereerst, dat de reders noch hun familie in staat zijn de vernieuwing te financieren, en komt voorts tot de conclusie, dat zowel de bekendheid als de onbekendheid van de outsider de oorzaak zou zijn, dat deze niet geneigd is, zijn geld in het bedrijf te steken. Dit laatste klopt niet met de werkelijkheid. Juist de bekendheid met de gang van zaken gaf steeds de doorslag. Steeds heeft de geschiedenis geleerd, dat, zodra en zolang een afzet tegen redelijke prijs mogelijk is, geen moeilijkheden met het aantrekken van kapitaal, ook buiten het bedrijf, te duchten zijn. Dan gaan en financiering en bouw van een leen dakje. Dan lopen, zoals in Vlaardingen op 11 Juni 1870, zes loggers op één Zaterdag van stapel ³⁾; dan brengen in Maassluis niet kapitalisten, maar hoofdzakelijk middenstanders in enkele jaren tijds een respectabele vloot in zee.

Met verwijzing naar de coöperatieve boerenleenbanken meent Drs Hildebrandt, dat de oplossing o.a. in de oprichting van visserijbanken naar het voorbeeld van Denemarken en Noorwegen dient te worden gezocht. Wie zal in Nederland zulk een bank financieren? Reders en zelfstandige vissers, noch hun familie zijn volgens Drs Hildebrandt daartoe in staat. Evenmin is te verwachten, dat ook maar één outsider op grond van een prospectus, dat getrouw de huidige situatie en de verwachtingen voor de toekomst weergeeft, tot deelneming bereid zal worden gevonden.

Het denkbeeld is prachtig, maar van de werkelijkheid koestere men geen al te grote verwachtingen. Zulke banken kunnen reden en mogelijkheid van bestaan hebben, zo lang het gaat om verbouwing, om het aanschaffen van nieuwe motoren, van moderne installaties in de schepen of aan de wal. Maar de voor zulke „karweitjes” benodigde bedragen vallen in het niet in vergelijking met die, welke

nodig zijn voor de bouw van trawlers, loggers en kotters. Men schat de aanschaffingswaarde van een moderne trawler op f 1.000.000, van een logger op f 400.000, van een kóttér op f 50 à f 70.000. De voorwaarden tegen welke bijv. de Deense Visserijbank steun bij nieuwbouw verleent, zijn als volgt: een crediet van 50 pCt van de door haar getaxeerde waarde tegen eerste hypotheek op het vaartuig; rente 4½ pCt, aflossing in 15 jaar. Elke reder, elke kustvisser kan aan de hand van deze gegevens berekenen, welke enorme bedrag n zij bij nieuwbouw zelf nog moeten fourneren en voor welke verplichtingen zij komen te staan, ook indien de credieten door zulk een visserijbank worden verstrekt.

Vaak wordt, met verwijzing naar de financiële hulp, welke de Overheid in andere landen verleent, de opmerking gemaakt, dat het Nederlandse bedrijf stiefmoederlijk wordt behandeld. Wanneer men echter, afgezien van de lang niet malse voorwaarden, kennis neemt van de bedragen, die daar door de Overheid tot nu toe ter beschikking werden gesteld, dan blijkt, dat deze in verhouding tot de omvang van de vloot uiterst gering zijn. Zo gering, dat het Nederlandse bedrijf, indien onze Regering bij eventuele hulpverlening dezelfde maatstaf zou aanleggen, er absoluut niet mede gebaat zou zijn.

* *

Gesteld echter, dat alle bezwaren kunnen worden ondervangen, gesteld zelfs, dat vandaag de dag in plaats van de tegenwoordige, zgn. verouderde vloot ter beschikking waren: 50 trawlers, 250 loggers, 400 kustvaartuigen, alle splinternieuw, alle modern ingericht met machines, fileer- en diepvriesinrichtingen van enorme capaciteit, alle afgeschreven op f 1 per vaartuig, zouden dan de moeilijkheden voornamelijk met betrekking tot de afzet zijn opgelost? Immers neen!

Afzet is het fundament. Liget dit stevig, dan behoeft men zich over het optrekken van de bovenbouw, zoals financiering, onderwijs, voorlichting en onderzoek niet zo bezorgd te maken.

Afzet tegen redelijke prijzen. Wanneer men de geschiedenis van de laatste 60 jaren nagaat, dan blijkt, dat tot aan het uitbreken van de eerste wereldoorlog een steeds stijgende uitvoer, meestal tegen lonende prijs, gelijke tred hield met een gestage uitbreiding van de vloot. Alleen in het tijdvak 1891—1911 konden ca 350 zeil- en 50 stoomloggers aan de vloot worden toegevoegd. Na de eerste wereldoorlog begint de aftakeling. Er waren jaren, dat de gehele vangst tegen een prijs van 8 cent per kg (d.i. 1 cent per haring) moest worden uitgevoerd. Motorschepen, die twee jaar tevoren nieuw van de werf waren gekomen, kostprijs f 125.000, moesten voor f 17.000 van de hand worden gedaan. Alles een gevolg van afzet tegen niet-lonende prijzen. Dat van de 470 sedert 1891 opgerichte rederijen tot heden 427 tot meestal onvrijwillige liquidatie moesten overgaan, spreekt boekdelen.

* *

Afzet tegen redelijke, niet tegen buitensporige prijzen. Allermint is het bedrijf er mede gebaat, indien een kleinhandelaar voor één maatjesharing, die hem gezouten 5 cent kost, aan de fabrieksarbeider vraagt een prijs van 15 cent en van deze ook krijgt. In verband met fluctuaties in aanvoer en daardoor in prijs, is mogelijk na te gaan, hoe de winstmarges bij de zeevis is mogelijk. Mocht ook daar met zulk een maat gemeten worden, dan zal het niemand verbazen, dat het visverbruik, alle kostbare reclame van Bedrijfschap, Voedingsraad en ondernemers ten spijt, zo veel te wensen overlaat.

* *

Verbetering van de kwaliteit is van niet minder grote betekenis. Te pas en te onpas wordt nog steeds bezongen

¹⁾ „De positie van de Nederlandse trawlvissersrij”, in „E.-S.B.” van 13 December 1950, blz. 997.

²⁾ Zie: M. den Breems: „Uit Vlaardings Bloeitijdperk”.

de roem van de Hollandse haring, daarin bestaande, dat deze, in tegenstelling met het product, der concurrerende landen, op zee direct na de vangst werd geëkaakt. Heden is een zich verheffen daarop niet anders dan misleiding van zichzelf en van de afnemers.

Welke hoeveelheden op zee geëkaakte haring thans, in vergelijking met voorheen, worden aangevoerd, geven de navolgende cijfers der jaren 1910, 1920, 1930, 1938 en 1950 aan:

seizoen	aantal kantjes op zee geëkaakt	percentage	aantal kantjes ongeëkaakt	percentage	gemiddeld per schip	
					aantal op zee geëkaakt	aantal ongeëkaakt
1910	943.760	97	33.536	3	1.258	45
1920	603.751	70	252.641	30	1.055	442
1930	511.567	72	201.370	28	1.752	690
1938	471.396	65	255.416	35	1.924	1.043
1950	316.437	38	514.282	62	1.440	2.330

Wie meent, dat men in het buitenland geen fijne smaak heeft, of wie veronderstelt, dat men daar het onderscheid tussen op zee en aan de wal geruime tijd na de vangst geëkaakte haring niet zou kennen, kon zich wel eens deerlijk vergissen. Ieder reder en handelaar is er van overtuigd, dat de omzet van maatjesharing nog verder zou dalen, indien men bijv. in eigen land met aan de wal geëkaakte haring op de markt zou verschijnen.

Zulk een maatstaf, diende eveneens t.a.v. het buitenland weer te worden aangelegd. Men onderschatte niet de waarde en de betekenis van de vraag naar een kwaliteitsproduct, en men leze en herleze hetgeen de „Commissie voor de Haringvisserij 1929” niet alleen t.a.v. de bewerking en de keur, maar ook met betrekking tot de reputatie van de Schotse haring rapporteerde.

Bedenkelijk is, hoe vandaag zelfs exporteurs van naam blijkens publicaties in de „Visserijwereld” zich van het kwaliteitsprobleem afmaken door te zeggen, dat haring nu eenmaal geen fabricage-artikel is, maar een van de natuur afhankelijk product, waarop wij geen invloed kunnen uitoefenen; zulk een opvatting deugt niet en bewijst, dat de tegenwoordige, veelal collectieve, uitvoering van de orders, waarbij het contact met de uiteindelijke afnemers verloren ging, een niet te verantwoorden onderschillingheid heeft gekweekt ook bij de besten, die voorheen een stelling als de hierboven geciteerde nooit zouden hebben verkondigd. Weliswaar is het vetgehalte der soorten verschillend, maar elke haring is, wanneer ze

in het net komt, kerngezond en gaaf. Van dit ogenblik af is de haring wel degelijk een fabricageproduct geworden; van dit ogenblik af zijn de reder, die de haring aanvoert, de handelaar, die haar koopt, en de fabrikant, die haar verwerkt, verantwoordelijk voor de staat, waarin het eindproduct de consument wordt gepresenteerd.

Hoe funest de veronachtzaming van de kwaliteit werkt, ziet men uit de tanende belangstelling van de binnenlandse consument voor de visconserven van Nederlandse oorsprong. Toen buitenlandse conserven zo goed als niet verkrijgbaar waren, zag men in de winkels stapels Nederlandse visconserven. De Nederlandse industrie had toen een kans „er in” te komen; zij liet deze kans voorbijgaan; zij werd, met enige uitzonderingen, verdrongen door de buitenlandse waar, die, hoewel peperduur, aan de door het publiek gestelde eisen schijnt te voldoen. Kostbare deviezen gaan over de grenzen voor goederen, die de Nederlandse industrie voor een goed deel zou kunnen voortbrengen. De schuld hiervan ligt bij reder, verkoopsysteem en fabrikant.

De veelvuldige klacht over achteruitgang in arbeidsprestatie geldt zeker niet de bemanning der vloot. Bovenstaande cijfers tonen aan, dat de vissers zelfs meer presteren dan voorheen. In 1910 werd door een bemanning van ongeveer dezelfde sterkte als nu 97 pCt van de vangst op zee geëkaakt, en in 1950 „slechts” 38 pCt. Uit de absolute cijfers blijkt echter, dat de bemanning in 1910 1.258 kantjes op zee kaakte en 45 kantjes „steurde” (d.i. ongeëkaakt in de tonnen-pakte), terwijl zij in 1950 1.440 kantjes op zee kaakte en 2.330 kantjes steurde. Inderdaad een prestatie, verricht onder omstandigheden van weer, temperatuur en ruimte, waarvan een leek geen flauw idee heeft. Dat de bewerking van zulke hoeveelheden niet altijd prima kan zijn, ligt voor de hand. Dit is geenszins de schuld van de bemanning, maar van het systeem: kwantiteit hoofdzak, kwaliteit bijzaak. Een ouderwets schipper placht, met het oog op de behoorlijke bewerking, te zeggen: „De haring moet niet mij de baas worden, maar ik moet de haring de baas blijven”. Tegen deze gezonde stelregel kan het bedrijf niet ongestraft zondigen.

De verbetering van het product over de gehele linie, van het vangen af tot aan het inpakken in vat, flacon of blik, is van groter belang dan een nieuwe vloot. Deze kan het bedrijf zeker niet uit het moeras helpen, gene misschien nog wel.

's-Gravenhage.

A. G. LIGTHART.

Onredelijke merkenbehandeling

De Permanente Commissie voor de Industriële Eigen-dom in de Internationale Kamer van Koophandel heeft op haar laatste zitting (Mei 1950), hoewel het oorspronkelijk de bedoeling van de voorzitter schijnt te zijn geweest een reeks van ingrijpende besluiten t.a.v. de Duitse merken te adviseren, zich tenslotte tot een zeer kort advies beperkt, waarin, onder bevestiging van het vorige advies (congrés te Quebec Juni 1949), de aandacht van de betrokken regeringen voor de dringende behoefte aan een uniforme regeling, in de door de Kamer aanbevolen zin, wordt gevraagd.

De Duitsers wijzen er op, dat slechts met de verwijzing naar het advies van Quebec wordt volstaan, en menen hierin, alsmede in het feit van de afvoering van de agenda van de oorspronkelijk daarop geplaatste, ingrijpende, maatregelen tegen de Duitse merken, een aanwijzing te mogen zien voor de opvatting, dat thans het dringende karakter van de aanbeveling, tot regeling der onderwerpelijke materie over te gaan, het hoofdmoment in het totale advies van de Kamer vormt.

Daar staat tegenover, dat de verwijzing naar Quebec bepaald positief is en dat er dus allerminst van de daar gedane suggesties afstand is gedaan; deze zijn: dat de reeds aan derden verkochte merken door dezen zullen kunnen worden behouden; dat van de merken, waarover nog niet beschikt werd, de niet-notoire zonder meer zullen worden teruggegeven, en dat de teruggave van de notoire evenzeer wenselijk wordt geacht, doch dat de teruggave van de laatste groep afhankelijk zal worden gemaakt van de daartoe door elke Staat afzonderlijk te stellen voorwaarden.

Hoewel het advies aan de ene kant de teruggave van de niet-notoire merken, waarover nog niet is beschikt, zonder meer aanbeveelt, en met de opvolging van deze aanbeveling dus een belangrijke stap in de gewenste (en in mijn artikel in „E.-S.B.”, no. 1726 van 7 Juni 1950 en in „Der Markenartikel”, Heft 3, 1950 voorgestane) richting zou worden gezet, moet aan de andere kant, en wel om principiële redenen, worden betreurd, dat de teruggave van de notoire merken evenwel van de

betaling van een geldsom afhankelijk zou worden gesteld.

Hoewel moet worden toegegeven, dat het internationale merkenrecht het begrip „notoir” merk kent, moet om de hierna uiteen te zetten redenen tevens worden erkend, dat een verschil in behandeling bij de teruggave nooit op het al of niet-notoire karakter kan worden gebaseerd. Art. 6 bis van het Unie-tractaat verplicht de deelnemende Staten geen merken te registreren resp. het gebruik er van toe te staan, welke verwisseling met een voor anderen reeds algemeen bekend merk mogelijk zouden kunnen maken. In deze bepaling worden derhalve de notoire merken onder bijzondere bescherming gesteld. Bepaalde kenmerken voor het notoire karakter worden niet gegeven, slechts wordt met de mogelijkheid rekening gehouden, dat het ene merk grotere bekendheid geniet dan het andere.

M.i. hinkt de Internationale Kamer van Koophandel op twee gedachten, als zij de merken in notoire en niet-notoire onderscheidt. Deze onderscheiding is, zoals zo juist werd aangetoond, weliswaar in het internationale recht te vinden, doch zij is willekeurig en niet aan bepaalde regels gebonden. En van een vrij willekeurige indeling hangt dan een zeer verschillende behandeling af. Doch de merken, zonder onderscheid, zijn aan een zeer bepaald, in een bepaalde fabriek, volgens een zeer bepaalde werkwijze geproduceerd, artikel gebonden. Zij zijn het resultaat van een vaak lange periode van proefnemingen en reclame, en dienen daarom zowel ten behoeve van de producent als van het publiek te worden beschermd, hetgeen inderdaad in het (inter)nationale recht ook geschiedt. In het merk wordt de kwaliteit naar twee richtingen, die van de producent en van de verbruiker, beschermd. Het is een zeer individueel, aan dat product van die fabriek, gebonden recht, evenals een auteursrecht. Zo zulks ergens voor geldt, dan is het zeker het geval bij de notoire merken, dat zij in de eerste plaats een persoonlijke relatie tussen producent en artikel uitbeelden, dat zij glans verlenen juist en uitsluitend aan dat artikel, weshalve het merk door de band van het scheppen aan het producerend bedrijf is gebonden, en weshalve de koper, via het merk, zijn vertrouwen juist aan dat bedrijf heeft geschonken.

Maar dan kunnen merken van een zich uitsluitend in Duitsland bevindend producerend bedrijf ook niet als zelfstandig vermogensbestanddeel in beslag worden genomen. Aanvaardt men dit beginsel niet, dan komt men tot ongewenste consequenties, zoals de Internationale Kamer van Koophandel, die wil teruggeven, wat niet in beslag kon worden genomen en die dan nog de verdere inconsequentie begaat van een verdere stap, naar zuiver fiscale overwegingen, te zetten.

De twee gedachten nu, waarop m.i. de Kamer hinkt, zijn deze, dat zij aan de ene kant de merken wil teruggeven zonder meer, doch een deel op fiscale overwegingen slechts tegen betaling wil laten teruggeven. Blijkbaar kan zij zich van de in art. 6 van de bepalingen van het Herstelverdrag te Parijs (Januari 1946) neergelegde zelfde fout, dat merken een zelfstandig vermogensbestanddeel zouden vormen, welker inbeslagname mogelijk is, slechts losmaken voor zover het de niet-notoire merken betreft, doch acht zij zich, op fiscale gronden, aan die bepaling gebonden t.a.v. de notoire merken.

Men moet er zich eigenlijk over verwonderen, dat het besluit tot dit advies door de Kamer werd genomen, teneer, waar het zelfs op hetzelfde congres was, dat de voorzitter, indien ik althans op het verslag mag afgaan, ongeveer de volgende woorden moet hebben gebruikt:

„Nemen wij bijv. het Amerikaanse merk Kodak voor fotografie-toestellen en films of het Britse merk Rolls Royce voor automobielen of het Zwitserse merk Omega voor horloges. Het aanzien van deze merken zou ernstig schade lijden, hun exclusieve, originele en kenmerkende karakter zou zonder twijfel verloren gaan, indien anderen die merken zouden gebruiken voor artikelen, welke niet identiek zijn met de artikelen, waarvoor de eigenaren der merken deze

gebruiken. Er valt niet aan te twifelen, of het gebruik dezer merken door derden zou de consumenten teleurstellen en in de war brengen, terwijl deze derden ten onrechte gebruik zouden maken van de goede naam, welke door veel moeite verkregen is”.

Uit deze kernachtige woorden, welke aan duidelijkheid niets te wensen overlaten, blijkt toch zeker wel de on-dubbelzinnige erkenning, dat het merk onafscheidelijk aan het producerende bedrijf is gebonden. Met deze erkenning is echter het besluit van de Kamer, genomen op hetzelfde congres als waarop bovenstaande woorden werden uitgesproken, in strijd. In strijd, omdat van inbeslagname van, aan in Duitsland gelegen bedrijven verbonden, merken geen sprake kan zijn; in strijd, omdat er dan ook van teruggave niet kan worden gesproken; in strijd, omdat dan teruggave tegen betaling onmogelijk is. Had de voorzitter zijn rede logisch voortgezet, dan zou hij hebben moeten erkennen, dat er niets valt terug te geven, en dus ook niet op bepaalde voorwaarden. Het besluit en het advies zijn echter in flagrante strijd met de betekenis en het wezen van het merk, die door de voorzitter op zulk een pittige wijze naar voren zijn gebracht.

Doch gesteld al, dat teruggave onder fiscale voorwaarden met het begrip „merk” in overeenstemming te brengen zou zijn, dan zou men bij de tenuitvoerlegging op moeilijkheden stuiten. In de eerste plaats valt, zoals boven reeds werd opgemerkt, de grens tussen notoire en niet-notoire merken niet scherp te trekken. Niettemin beveelt de Kamer de regeringen aan een uniforme regeling te treffen. Doch wat in het ene land een notoir merk is, behoeft dat in een ander land nog niet te zijn. Ook over de waarde van elk merk afzonderlijk zouden de meningen ongetwijfeld sterk uiteenlopen. Men zou zich kunnen voorstellen, dat een merkartikel tegen gele koorts in ons land niet, in West-Afrika wel als notoir beschouwd zou worden, en, indien het dan ook in ons land, op grond van de uniforme regeling, niettemin als notoir zou moeten worden beschouwd, dan zou de waarde er van in ons land wellicht naar andere maatstaven worden bepaald dan in West-Afrika.

Men bedenke, wat het advies financieel inhoudt. Ik beschik weliswaar niet over cijfers, doch men mag veilig aannemen, dat verschillende grote Duitse producenten op pharmaceutisch gebied zeker wel 25 notoire merken bezitten, welke in vrijwel alle-landen der wereld, bijv. zesting, bekend zijn. Dan zou één producente 1.500 verschillende afkoopsummen moeten betalen om weer in het volledige bezit van haar merken te komen. Zouden deze bedragen dusdanig hoog gesteld worden, dat de betreffende regering, resp. de fiscus, er ook werkelijk wat aan heeft, dan zouden deze bedragen door die ene producente zeker niet eens kunnen worden opgebracht.

Bijzondere bezwaren leveren ook de notoire merken op, welke tevens een firmanaam beduiden, daar deze merken een bijzondere (en waarschijnlijk ook een bijzonder grote) plaats innemen. Want stel eens, dat men de merken niet als ondeelbaar verbonden aan de plaats der productie der artikelen zou beschouwen, en ze dus, als losse vermogensbestanddelen aan de Duitsers zou kunnen terugverköpen, dan geldt zulks toch zeker niet voor deze groep. Het zou toch zeker absurd zijn om aan een producent zijn eigen naam onder voorwaarde van een heffing terug te geven. Zo sterk wordt de waarde van de naam gevoeld, dat art. 8 van het Unie-tractaat deze naam bijzonder beschermt en zelfs onafhankelijk van de al of niet registratie daarvan tevens als merk erkent. Doch deze eerbied geldt net zo goed elk ander merk — getuige de aanwezigheid van het merkenrecht — en terecht, want een principieel verschil bestaat er tussen het merk, dat tevens eigenaam is, en andere merken, niet. Het verschil bestaat slechts in zoverre als vóór het gebruik en de registratie van het laatste, iedereen er op had kunnen komen, op de firmanaam natuurlijk niet. Als een firma het eerste merken-

artikel onder haar eigen naam uitbrengt en daarop nog een dozijn andere merkartikelen onder verschillende andere merken, als alle worden ingeschreven en zowel de producente als het publiek beschermen, dan bestaat er verder geen verschil meer. Nu zou de Internationale Kamer van Koophandel de twaalf — gesteld dat zij notoir zijn — andere merken willen terugverkopen? En hoe zou zij dan willen handelen t.a.v. het firmamerk? Zou zij, daar principieel zonder verschil, ook voor dit merk, de naam der producente, een heffing willen doen vragen?

Het is nu eenmaal jammer, dat bij het opstellen van art. 6 van het Herstelverdrag resp. het verklaren van het begrip „avoirs assets” de fout is gemaakt, ook het merk als los vermogensbestanddeel te beschouwen. Begrijpelijk is het natuurlijk wel, dat deze fout gemaakt is, doordat bij de gedachte aan herstel van de oorlogsschade, welke terecht achter deze materie zit, de wens van de overwinnaar naar voren komt de overwonnenen in zijn uitvoer te belemmeren; doch ten eerste is het zeer de vraag, of men op deze wijze wel wat van de oorlogsschade goedmaakt, en, ook al ware dat zo, dan zou dat toch niet ten koste van het recht, in casu van het moeizaam opgebouwde merkenrecht, mogen gaan. Afgezien van alle juridische en praktische bezwaren tegen een verschillende behandeling van notoire en niet-notoire merken, strookt de geest, welke uit het betreffende advies spreekt, thans niet meer met de opvatting, volgens welke een West-europese gemeenschap de reddende werkelijkheid der naaste toekomst zou moeten worden.

Scheveningen.

Dr C. SCHOUTEN.

MEDEDELINGEN VOOR ECONOMISTEN

De heer G. Goudswaard, benoemd tot buitengewoon hoogleraar in de Economische faculteit van de Vrije Universiteit te Amsterdam, hoopt op Vrijdag 23 Februari a.s., des namiddags om 1.30 uur, in de grote zaal van het A.M.V.J.-gebouw, Vondelstraat 8, Amsterdam, zijn ambt te aanvaarden.

Namens het Bestuur van de Studievereniging der Economische Faculteit aan de Universiteit van Amsterdam wordt hierdoor medegedeeld, dat op 6 Maart a.s. door Dr G. van der Wal een lezing zal worden gehouden over „Ontstaan en ontwikkeling van de spanning tussen lonen en prijzen”. Deze lezing zal plaatsvinden in het Universiteitsgebouw, Oudemanhuispoort 4, des avonds om 8 uur.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt had gedurende de verslagweek een vrij bewogen verloop. Na een aanvankelijke verruiming bleken verschillende bankinstellingen geld te moeten maken i.v.m. de betaling per 15 Februari aan de Staat voor de inschrijvingen op de 2½ pCt belastingcertificaten. In totaal was voor ca f 160 mln op deze nieuwe lening ingeschreven, terwijl omgekeerd aan per dezelfde datum aflosbaar gestelde spaarcertificaten ca f 120 mln aan de banken toevoerde. De hieruit resulterende verkoopdruk demonstreerde zich in een stijging van de marktdisconto's tot 15/8-3/4 pCt en een verhoging van de callgeldrente per 15 Februari tot het maximum van 1½ pCt. Direct na deze betaaldag viel de dringende vraag weg en daalden de

marktdisconto's, terwijl de callnotering Zaterdag tot 1 pCt werd verlaagd.

Een zeer interessante maatregel werd 16 Februari getroffen door de Agent van het Ministerie van Financiën. Deze stelt n.l. tot het einde van de lopende maand pro-messen verkrijgbaar, die in Februari 1952 vervallen, tegen in „betaling”-geving van in September en October 1951 vervallend schatkistpapier. In Februari verviel dit jaar ca f 125 mln (waarvan een gedeelte waarschijnlijk niet werd verlengd), in September en October a.s. vervalt tezamen ca f 1.300 mln aan schatkistpapier. Op deze wijze wordt derhalve een mogelijkheid geboden om zonder renteverlies de verdeling van de schatkistportefeuilles der banken gelijkmatiger, dus beter, te maken. Het spreekt wel van zelf, dat van dit zeer te appreciëren aanbod op ruime schaal gebruik werd en wordt gemaakt.

De kapitaalmarkt.

Ook gedurende de verslagweek ontbrak de ware kooplust op de aandelenmarkt en de koersen ondergingen hierdoor in het algemeen enige afbrokkeling. Bovendien heeft een grote arbitrage-order, waarbij aandelen Koninklijke en Unilever te Amsterdam worden verkocht en 3-3½ pCt obligaties Nederland 1947 worden gekocht, de laatste tijd op het aandelenkoersniveau een drukkend effect.

Het bericht, dat in Indonesië thans van overheidszijde maatregelen tegen de veelvuldige arbeidsconflicten worden getroffen, had niet veel invloed op de betreffende koersen. Over het algemeen wordt gunstig nieuws bij deze fondsen niet spoedig in de koersen verdisconteerd. Gedurende de afgelopen week bleek dit weer eens uit de koersstijging van de Indonesische gemeentelening, welke eerst plaatsvond, toen de reeds lang geleden aangekondigde transfer van rente en aflossingen praktisch verzekerd bleek.

	9 Febr. 1951	16 Febr. 1951
Aand. indexcijfers		
Algemeen	162,1	161,2
Industrie	229,5	227,9
Scheepvaart	183,2	183,4
Banken	134,0	133,8
Indon. aandelen	56,0	55,7
Aandelen		
A.K.U.	176½	171½
Philips	249½	251½
Unilever	231	231½
H.A.L.	192½	190
Amsterdam rubber	123½	125
H.V.A.	113½	114½
Kon. Petroleum	314	311

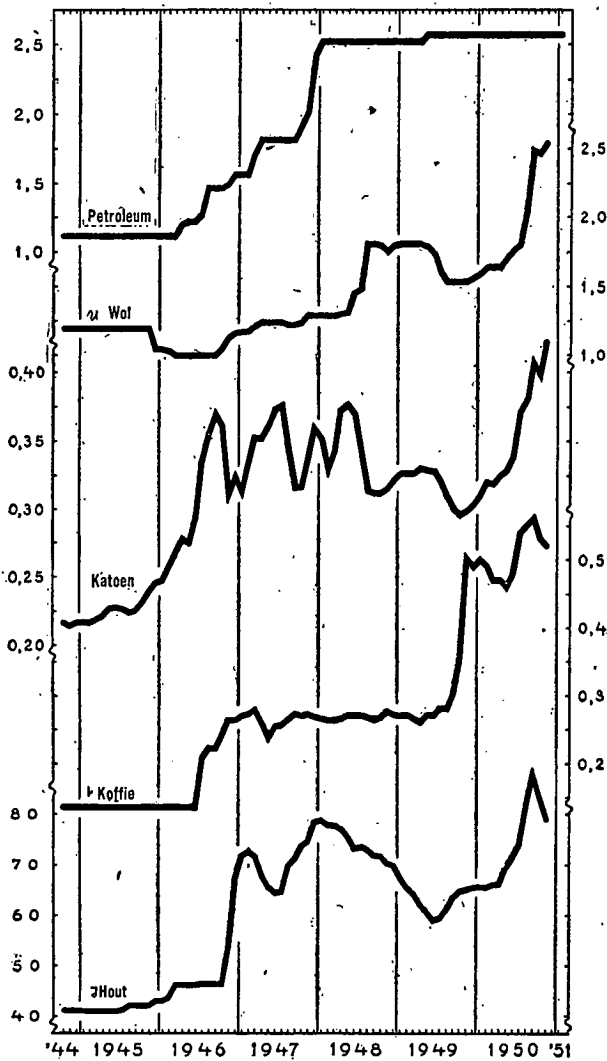
Staatsobligaties

2½ pCt N.W.S.	78½	77 ⁵ / ₈
3-3½ pCt 1947	96 ⁷ / ₈	96½
3 pCt Invest. certif.	96½	96 ⁷ / ₈
3 pCt Dollarlening	96 ³ / ₁₆	96 ¹³ / ₁₆

J. C. B.

GRAFIEKEN

Groothandelsprizen van enige goederen in de Verenigde Staten

Petroleum: Oklahoma-Kansas; at wells; \$ per bushel.
 Wol: Boston; raw, territory; 64 s, 70 s, 80 s, scoured; \$ per lb.
 Katoen: Middling, 1 1/16"; average 10 markets; \$ per lb.
 Koffie: Santos, no. 4; New York; \$ per lb.
 Hout: Boards, No. 2 common; 1" x 6" or 8" x 12"; \$ per M bd. ft.
 Bron: Survey of Current Business.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK.
 (Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmate- riaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, lui- dende in bui- tenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal- middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalings- accorden	Voorschotten in rekening courant
22 Jan. '51	1.192.710	904.689	2.952	277.621	74.028
29 Jan. '51	1.192.881	940.084	3.763	282.816	70.774
5 Febr. '51	1.193.031	938.889	3.518	285.393	90.866
12 Febr. '51	1.193.233	974.318	3.426	220.971	79.488
19 Febr. '51	1.193.419	963.528	3.011	245.026	86.677

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldo voort- vloeiende uit beta- lings- accorden	Andere saldo van niet-inge- zetenen
22 Jan. '51	2.790.507	2.236.969	185.780	1.347.624	316.263	102.672
29 Jan. '51	2.840.568	2.226.261	132.109	1.272.624	407.793	103.066
5 Febr. '51	2.831.374	2.257.172	190.861	1.325.156	420.724	105.817
12 Febr. '51	2.777.883	2.270.368	174.148	1.325.156	436.251	102.398
19 Febr. '51	2.764.978	2.246.015	186.996	1.325.156	365.267	102.463

DE KOLENPOSITIE VAN BELGIË¹⁾
 (in duizenden tonnen)

Maand	Productie	Afzet	Voorraad aan het einde van de maand
Gem. 1938..	2.465	2.336	
Gem. 1946..	1.898	1.897	
Gem. 1947..	2.033	2.021	
Gem. 1948..	2.223	2.192	
Gem. 1949..	2.321	2.239	
December 1949..	2.574	2.812	1.813
Januari 1950..	2.483	2.620	1.668
Februari 1950..	2.274	2.264	1.679
Maart 1950..	2.529	2.431	1.777
April 1950..	2.350	2.054	2.073
Mei 1950..	2.217	1.960	2.330
Juni 1950..	2.326	1.973	2.682
Juli 1950..	1.621	1.694	2.610
Augustus 1950..	2.025	2.200	2.435
September 1950..	2.357	2.773	2.019
October 1950..	2.425	2.790	1.651
November 1950..	2.383	2.696	1.337

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin“ van het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

INLEGGINGEN EN TERUGBETALINGEN OP PARTICULIERE
 SPAARBOEKJES BIJ DE ALGEMENE SPAAR- EN
 LIJFRENTEKAS IN BELGIË¹⁾
 (in duizenden francs)

Tijdvak	In- leggingen	Terug- betalingen	Saldo	Tegoed der inleggers aan het einde van het tijdvak ²⁾
1939	3.331.391	3.496.925	-165.534	12.670.559
1946	5.213.362	3.828.538	1.384.824	19.823.453 ³⁾
1947	8.698.209 ⁴⁾	4.964.339	3.733.870 ⁴⁾	24.185.471 ⁴⁾
1948	8.546.890	5.946.442	2.600.448	27.524.459
1949	8.850.232	6.572.017	2.278.215	30.626.051

1949				
December	871.446 ⁵⁾	680.092	191.354	30.626.051 ⁶⁾
Totaal 1949	8.850.232	6.572.017	2.278.215	—
1950				
Januari	1.070.439	504.020	566.419	31.192.470
Februari	806.166	494.585	311.581	31.504.051
Maart	972.628	643.782	328.846	31.832.897
April	750.003	716.392	33.611	31.866.508
Mei	671.461	633.928	37.533	31.904.041
Juni	695.869	680.353	15.516	31.919.557
Juli ⁷⁾	626.586	703.389	-76.803	31.842.754
Augustus ⁸⁾	586.715	588.249	-1.534	31.841.220
September ⁹⁾	535.688	779.702	-244.014	31.597.206
October ⁹⁾	666.304	584.843	81.461	31.678.667
November ⁹⁾	660.944	501.240	159.704	31.838.371
December ⁹⁾	667.364 ⁹⁾	685.181	-17.817	31.820.554

- ¹⁾ Bron: „Studiën van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas“.
- ²⁾ Op het einde van het jaar inclusief gekapitaliseerde interest.
- ³⁾ Na het omzetten van de geblokkeerde gedeelten in obligatiën van de Muntsaneringslening en het aftrekken van de belasting op het kapitaal.
- ⁴⁾ Van Januari 1947 af inclusief inkoop van obligatiën van de Muntsaneringslening ad frs 823.035.000.
- ⁵⁾ Inclusief de rente vervallen op obligatiën van de Muntsaneringslening ad frs 78.900.000 eind 1949 en frs 71.400.000 eind 1950.
- ⁶⁾ Voorlopige cijfers.
- ⁷⁾ Inclusief rente over 1949.

WERKLOOSHEID IN BELGIË¹⁾

Maand	Geheel werkloos	Gedeeltelijk en toevallig werkloos
October 1949	196.463	54.614
November	210.403	48.984
December	202.116	62.959
Januari 1950	216.096	92.872
Februari	209.156	55.105
Maart	190.845	45.994
April	177.987	41.968
Mei	165.467	45.522
Juni	157.480	50.843
Juli	152.934	51.632
Augustus	146.663	33.319
September	143.920	26.351
October	138.000	25.994

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin“ van het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	7 Febr. 1951	31 Jan. 1951
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank	f 187.531.280,80	f 170.554.410,78
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 9.453.922,40	„ 8.672.229,35
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 488.772.057,57	„ 421.526.274,62
Voorschotten op ult. December 1950 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vordering in rek. courant op: V.S. Indonesië	„ 45.660.210,48	„ 45.660.210,48
Suriname	„ 11.282.387,21	„ 11.281.933,84
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 521.702.991,54	„ 520.138.137,64
Verplichtingen		
Voorschot door De Nederlandsche Bank verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank in rekening courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1965.263.000,—	f 1974.363.000,—
Schatkistpromessen bij De Nederl. Bank ingevolge overeenkomst van 26 Febr. 1947	„ 1500.000.000,—	„ 1500.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank is geplaatst nihil) f 4.605 mln w.o. garantie Bretton Woods f 1.245 mln.	„ 3360.000.000,—	„ 3362.300.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 135.084.290,50	„ 135.740.623,50
Schuld op ult. December 1950 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 183.026.993,14	„ 183.026.993,14
Schuld in rek. courant aan: V.S. Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	„ 672.184,58	„ 812.197,13
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 2.263.511,65	„ 20.358.374,54
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 404.758.501,88	„ 440.289.917,34
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 1101.717.558,68	„ 1098.025.507,38

voor kantoor en bedrijf

Vraag en Aanbod inzake Kantoorbehoeften, Brandkasten, Machines, Gebouwen, Industrieterreinen, enz.

FABRIEKSGEBOUW
 MET KANTOORRUIMTE TE HUUR OF TE KOOP GEVRAAGD.
 Midden of Westen des lands. Vloeroppervlakte 500 tot 600 m². Zo mog. enig open terrein.
 Brieven met uitvoerige inlichtingen onder no. 3960 aan Boas' Advertentie- en Recl.-kantoor, Denneweg 142a, Den Haag.

diversen

Tegen spotprijs met spoed te k. v. part. weg. vertr. 4-pers. kl. zuinige wagen 1948, Jawa Minor, in prima conditie. Pr. f 2150.— Geschikt voor dokterspraktijk. Br. no. ESB 8-3, bur. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Oprachten voor advertenties inzenden aan Advert.-admin. „E.-S.B.“, postbus 42 — Schiedam

beschikbare krachten

Heer, 45 jaar, administratief goed onderlegd, met jarenlange ervaring in Scheepvaartbedrijf, waarvan 22 jaren in Indonesië, belast geweest met algemene leiding, de Engelse taal volkomen beheersend, kennis van Duits en Frans, zoekt een hem passende, liefst

LEIDENDE FUNCTIE,

bij voorkeur in Nederland, doch niet in Indonesië. Br. onder no. ESB 8-1, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

vacatures

KANTOOR Mr. Dr. A. KAMMER
 vraagt voor zo spoedig mogelijk
JONG ACCOUNTANT
 lid V.A.G.A. of N.I.V.A.
 Brieven met uitvoerige inlichtingen te richten tot het kantoor, Westzeedijk 122, Rotterdam.

★ Adverteer in dit blad ★

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
 Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
 Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
 Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementenprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar, voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cents, resp. 10 B. francs